

Bjarti Mohr, stjóri í Føroya Fiskavirking:

Føroyingar mugu læra at kappast móti útlendingum og ikki sínum egnu

-Føroyingar mugu til at læra, at vit í framtíðini skulu kappast móti øðrum fiskivinnutjóðum og ikki sum nú móti okkum sjálvum. Hetta hevur eyðkent kappingina alt ov nógv, og tað er nettup innanhýsis kappingin, sum er ein høvuðsorsøkin til tær nógvu óneyðugu iløgurnar, yvirkapacitetin og ta stóru skuldina.

Hetta sigur stjórin í stóra móðurfelagnum Føroya Fiskavirking, Bjarti Mohr við Tíðindablaðið Sosialin. Hann er sannførdur um, at bjargingin av bankunum og saneringin av fiskavirkjunum er tað besta, sum kundi henda fyrri Føroyar og ikki minst okkara eftirkomarar.

Saneringin er avgjørt eitt neyðugt tiltak heldur Bjarti Mohr. Skip og virki skulda 1,8 mia. kr. Talan er tá bert um ísfiskaflotan. Renta og avdráttur av hesi upphædd er umleið 350 mill. Fiska vit 60.000 tons so fara 6 kr. pr. kilo ráfisk bert til rentur og avdráttir. Tvs. áðrenn tú fer at tosa um útgjöld, olju, manningarhýrur, landing, ís, flakaskering, pakking, frýsting osfr.

Taka vit upsa fáa vit 3.25 kr., og fyrri kongafisk fáa vit 5 kr. kilo. Tá tað so fara 6 kr. pr. kilo til kapitalkostnað sigur tað seg sjálvt, at vit kunnu ikki halda fram visir Bjarti Mohr á.

Onnur lond eru í eini líknandi støðu. T.d. hjá Íslandinum, har tað fara 5.70 kr. pr. kilo ráfisk av til rentur og avdráttir.

Skuldin í vinnuni er so mikið stór, at hon er ikki til at bera longur. Tað er heldur einki, sum bendir á, at vit fáa so mikið nógv av rávøru ígjøgnum og at vit fáa so mikið fyrri fiskin, at tað klárar at bera eina so stóra skuld.

Kreditorarnir bestemma

-Tí eru vit noyddir til at sanera skuldina burtur og hava menn valt at byrja við virkjunum sigur stjórin í Føroya Fiskavirking. Kreditorarnir - og teir bestemma jú - eru komnir eftir, at teir koma best burtur úr við eini felags-

sanering, ístaðin fyrri at sanerað verður í hvør sínum lag. Sanering hvør sær meta teir fer at taka alt ov drúgvu tíð.

Bjarti Mohr visir á, at saneringin hevur tikið 5-6 mánaðir og ikki eitt ár, sum fleiri hava sagt. Skuldi farast aðrar vegir við tvangssølum ol. hevði hetta tikið væl drúgvari tíð.

Vilja bert seta pengar í sterkt felag

Heldur Bjarti Mohr, at Føroyar sum samfelag sleppa best burtur úr kreppuni við at fremja eina slíka felagsanering?

-Avgjørt. Við í ætlanina hava vit so eisini fingið ávísar fyrítøkur at seta pengar í. Hetta er sera avgerandi fyrri at fáa kreditorarnar at trúgva upp á ætlanina.

Kapitalur er jú mangulvøra í Føroyum í dag. Men tað hevur kortini eydnast at fáa nakrar stovnar at seta pening í. Hetta hevði tú ongantíð fingið, um talan hevði verið um 20 virki, sum hvør í sær skuldu fara í gongd av nýggjum.

Ein sera týðandi partur av saneringsætlanini er nettup at fáa kapital til vega, soleiðis at ein fær eina fyrítøku, sum hevur reellan eginpening. Umbókingar og pappirpengar duga ikki. Tað skal vera "klingende mønt", sum tikið hevur verið til.

Føroya Fiskavirking hevur fingið ein partapen-

ing upp á 25 mill. kr. og ein ábyrgdarpening upp á aðrar 25 mill. Síðani kemur ein kassakreditur upp á 75 mill., tvs. at fyrítøkan við byrjan hevur 125 mill. kr. at arbeiða við.

Upp á fyrispurning hví saneringin ikki hevur gingið skjótari sigur Bjarti Mohr, at orsøkin er tann, at ein hevur ikki viljað tvingað nakran til at vera við. Ein hevur viljað givið virkjunum tað neyðuga skotbráðið til at umhugsast støðuna. Nú eru bert heilt fáar vikur eftir, til øll saneringin skal vera liðug og virkini harvið tikið eina støðu.

Fá klára seg uttanfyri

-Men hvat við teimum virkjum, sum framvegis nokta at fara uppí - verða tey tá tvingað inn í nýggja móðurfelagið?

-Ikki mær vitandi.

-Fara tey so á heysin?

-Eg dugi ikki at svara upp á tað. Men tað eru sera fá virki, sum eg vil meta klára seg uttanfyri.

-Nógv verður tosað um Bacalao. Hvar liggja teir í løtuni?

-Teir hava sjálvandi umhugsast støðuna. Eg vóni, at Bacalao tekur eina avgerð um at koma upp í felagið, soleiðis at Bacalao verður tryggjað eitt framhaldandi virksemi.

-Men velur Bacalao kortini at standa uttanfyri, hvat hendir so?

-Tá kenni eg ikki lagnuna hjá Bacalao.

Kappast móti øðrum og ikki okkum sjálvum

-Men er tað gott fyrri vinnulívið, at øll virkini verða savnað í einum og sama felag, sum verður meira ella minni sentralt stjurt - og gongur tað ikki móti vanligum liberalum sjónarmiðum um kapping?

-Tá vit tosa um kapping haldi eg, at vit føroyingar mugu til at læra, at vit skulu kappast móti øðrum fiskivinnutjóðum og ikki móti okkum sjálvum. Tað, sum hevur eyðkent kappingina er, at havnamenn kappast móti klaksvíkingum, fuglfríringar móti lórvíkingum osfr. Hetta er sjálvandi stuttligt og spennandi, men vit kunnu ikki brúka tað til nakað. Vit hava sera mong dømi um, hvussu vit hava dummað okkum júst í hesum. Tá vit keyptu trolararnar eftir kríggið varð kappbjóðað, tá vit keypa ráfiskin hava vit sæð, hvussu virkini hava bjóðað hvørt annað um koll osfr.

Bjarti Mohr heldur, at fløgurnar í kongafiskalinjur eru eitt tað besta dømi um hesa óhepnu gongd. Tað standa kongafiskalinjur stórt sæð um alt landið, meðan veruleikin í dag er tann, at hetta fiskaslag stórt sæð bert verður landað í Suðri og í Havn.

Tað er nettup henda innanhýsis kappingin, sum hevur fingið okkum at gera alt ov nógvur fløgur og úrslitið av hesum er tann ómetaliga stóri yvirkapaciteturin - og júst tí hava vit eisini bygt upp eina so stóra skuld.

Figging mangulvøra

Nú er støðan ein heilt onnur. Vit hava minni fisk og minni kapital, og tað verður sera ringt at fáa figging til vega. Sjálvur trúgvi eg, at sjálvt um vit fáa dupult so nógvan fisk í ár enn mett, so høvdu vit ikki havt ráð til at framleitt hann vegna manglandi figging.

Bjarti Mohr sigur, at gongdin higartil hevur bygt á liberal sjónarmið, har hvør einstakur hevur sett út í kortið. -Vit í Fiskavirking meta okkum eisini sum eitt liberalt felag, sum skal tjena pengar. Men hyggja vit í bakspjglið kunnu vit bert staðfesta, at tað hevur ikki gingið alt ov væl við tí liberalu skipan, sum føroyingar higartil hava praktiserað.

Hetta er eisini orsakað av, at alt ov lætt hevur verið at komið í landskassan eftir studningi til eitt og annað leggur fyrrverandi Fiskasølustjórin aftrat.

Neyðugt við stórum felag

Bjarti Mohr sigur seg annars skilja, at fólk eru ivasom og óttafull um

gongdina, nú øll virki skulu vera í einum felag. Eisini tí hetta kennist so nýtt fyrri teimum.

-Skal tú hugsa við hjartanum, so fellur tú skjótt fyrri teimum smærri eindunum. Men verðin er bara skrúvað soleiðis saman, at tað eru tey sterkastu, sum yvirliva. Við tí skuld vit hava í dag, hava vit einki at velja í. Vit eru ikki kappingarførir, tí skuldin er so stór og tí útreiðslurnar í framleiðsluni eru ov stórar.

Bjarti Mohr sigur viðari, at orsøkin til at útreiðslurnar eru ov stórar er tann, at virkini eru ikki specialiserað. Øll virkini gera sum so tað sama: liðugvøru, saltfisk, feskan fisk, blokk, fløk av ymsum slag osfr.

Vit spurdu Bjarta Mohr, hvussu tað verður at fáa fisk til virkini í nýggja móðurfelagnum, nú alt er so óvist við flotanum - hvat nú um flestu skipini fara á heysin og verða seld av landinum?

-So eru eisini vit lidnir. Men eg trúgvi ikki, at øll skipini fara av landinum, tí tað er eisini stórir yvirkapacitetur aðrastaðni. Men eg skal viðganga, at tað er sera hugstoytt at siggja so fræg skip sum Snodda fara av landinum.

Men skipini eru ein loysn fyrri seg ma. tí tað eru fleiri kreditorar í skipinum. Vónandi fáa vit har eina skilagóða loysn.

